

LIDOVÁ POVĚST
O ZALOŽENÍ
SVATOJANSKÉ KAPLE
NA KOPEČKU
V KYŠPERKU.

Napsala Anna Šárková.

Upravil J. Tulla.

Tisk A. Otava, Kyšperk.

tiskopisy všech druhů, jako ceníky, letáky, plakáty, časopisy, knihy, navštivenky, pozvánky, svatební oznámení atd. zhotoví* vkusně a levně tiskárna A. Otavy v Kyšperku

Odebírejte

a čtěte

Orlický kraj,

nezávislý pokrokový zpravodajský týdeník orlických okresů

Bylo to r. 1736, tedy před dvěma stovkami lety, kdy ještě byla roboty v plném proudu. Pahorek, na kterém dnes stojí kaplička, byl úplně holý a ženy, které chodily sem žnout trávu, jej oživovaly. Malý kousek dále jest tak zvané Hradisko, kde za dávných dob stála tvrz zvaná Geiersberg (Supí hora). Tenkrát, kdy tato pověst začíná, stávaly tam trosky, kdysi bývalé to slávy pánů kyšperského panství.

Tehdy vládl na kyšperském panství síce velice mocný hrabě, ale jeho moc se rovnala ukrutenství. Byl to pán, který trýznil poddaný lid, a nešetil ani malých dětí. Lid jemu poddaný měl se velice špatně a často i za malé provinění musil snášeti rány drábova karabáče. Zato pan hrabě byl stále veselý. Pořádal zábavy, na které se sjíždělo dosti hostí a když zámek již nestačil a nevyhovoval, nechal postavit v tak zvané Oboře zámecké letohrádek, kde nikým nerušen, mohl orgie prováděti. Tam často přiváděny mladé dcery jeho poddaných násilně, aby jemu a hostím byly pobavením. Při těchto zábavách mřísil se mezi smích panstva srdcervoucí pláč a prosby nevinných krásných dívek, které byly však ú-

plně bezmocné proti vůli a příkazu pana hraběte. Zatím, co v letohrádku bylo veselo — poddaný lid zatínal pěstě.

Hrabě měl však krásnou a milou paní. Veškerý lid miloval jí zato, že cítila s porobeným lidem. Velmi často, když hrabě nebyl doma, jezdila mezi robotující lid, těšila jej a dráby napomínala, by nebyli tak krutí na poddaný lid. Byla milována lidem též proto, že byla velice nešťastná, neboť jí její pan choť týral, na zámku uzavíral a ač sám nehodný byl, na svoji paní velice žárlil. Ubohá, když mohla, utíkala ze zámku na opuštěnou tvrz, kde pak dlouhou dobu sedávala a plakala. Zde se posilňovala modlitbami a nikým nerušená oblíbila si toto místo.

Na blízku pracující lid často slyšel ubohou paní štkáti, vroucně se za ni modlil a prosil Boha, by dobrou tu paní z těch muk vysvobodil. Ale osud tomu chtěl jinak. Ten kalich trápení a hořkosti měla vypít až do dna.

Když jednoho dne hrabě se vrátil na zámek a nezastihl svoji paní, zabušilo mocně jeho srdce žárlivostí a počal zuřit, bít své zámecké sluhy, by mu prozradili, kde se jeho paní nachází. Bylo mu řečeno, že se nachází v položbořené tvrzi. Hrabě nekladl dalších otázek, vyskočil na koně a uháněl na označené místo, kde skutečně zastihl svoji paní, která klečíc se modlí a pláče. Hraběnka byla tak pohřížena v modlitbách, že ani

neslyšela, jak se hrabě k ní blíží. Uchopil ji hrubě za ramena a odhodil oň sebe. Jaké však bylo její zděšení, když uviděla rozruženého hraběte před sebou.

„Tak, zde má paní dlí a celé hodiny se modlí a čeká, až její láska přijde, zatím, co pan hrabě je očekáván prázdnými pokoji? Zde tedy, moje paní, je vaše zamilované místočko? Tak aby vám bylo ještě milejší a měla jste k němu blíže, poručím vám, rozumíte mi, poručím, odnésti všechny tyto kameny z tohoto místa, tam na ten Kopeček!“ Při tom ukázal na holý vrch, kde nyní stojí kapička. „Vidíte, jak vás mám rád, že se starám, abyste nemusela chodit tak daleko a nyní chutě k dílu. Do rána ať všechny kameny z této tvrze jsou na Kopečku. Ten, kdo vás miluje a vy jeho, ať vám pomůže a přeje vám veselou zábavu!“

Po těchto slovech hrabě odešel se smíchem rovnou na svůj letohrádek, kde se oddal svým radovánkám. Hraběnka chvíli plakala a když se pomodlila, vzala kámen, na kterém klečela a nesla na Kopeček, kam hrabě poručil. Když to spatřili lidé na polích pracující, přiběhli k ní a tázali se, proč takový těžký kámen nese. Hraběnka jim objasnila s pláčem přísný rozkaz hraběte, že do rána musí všechny ty kameny odnésti na Kopeček. I přistoupil lid k ní a líbal její něžné ruce se slovy: „Vaše ruce a tělo není stvořeno pro takovou práci, ale my vykonáme to, co vám je poručeno!“

Za malou chvíli se rozněslo vše po celém kraji a lid spěchal, aby vykonal to, co poručeno nešťastné hraběnce. Hned všecken lid za svoji trpitelku přiložil ruce k dílu a na troškách tvrze to vypadalo jako na mravěništi. Jedni bourali zbylé zdivo, druzí odnášeli a odváželi kamení, ba i děti nezahálely a pomáhaly. Měsíc tuto noc jasně svítil a byl svědkem, jak lid smáčel kámen potem, který byl i krví poznamenán.

Paní hraběnka stála a modlila se, vidouc to utrpení svých poddaných a tu velkou lásku, kterou k ní chovali.

A když první červánky vycházejícího slunce zvěstovaly nový den, odnášel lid poslední kamení na Kopeček, provázen svojí dobrotivou paní. Na Kopečku se tázala hraběnka shromážděného lidu, jak by se mohla odvděčit, na což se jí dostalo odpovědi:

„Pro vás, milá a dobrá paní, není žádná práce těžká. My pro vás vše učiníme — ale ten tam“ a pohrozili pěstmi směrem k zámku, „toho musí Bůh trestat za vás a za naše ubohé dcery, které jsme těžko vychovaly a on ukrutník je zničil“.

„Odpusťte mu, je to můj muž!“ prosila hraběnka.

„Váš ukrutník a tryznitel a náš tyran!“ odpověděl jak jedněmi ústy lid.

Hraběnka vystoupila na hromadu nanešeného kamení, kde poklekla, vztáhla ruce k nebi a volala: „Bože, jsi-li tak mocný,

slituj se nad ubohým lidem!“ Při těchto slovech poklekli všichni kotem. To byla první veřejná pobožnost na Kopečku. — Když pak hraběnka po pobožnosti sestupovala dolů, slíbila lidu, že bude prositi svého manžela, by dovolil postavit na Kopečku kostelíček, aby jejich práce nebyla marná.

Toho dne lidí na robotě padali únavou a zámečtí drábové bili lid ještě nemilosrdněji, spílající mu při tom lenochů. Paní zámecká se však projížděla na svém bělouši a mírnila dráby od té surovosti.

Když došla zvěst k hraběti, co lid vykonal, smál se a liboval si, jak všechny potrestal. Paní hraběnka nyní chodívala velice často na Kopeček, kde ztrávila dlouhé chvíle na modlitbách, při čemž stále prosila Boha, aby vyslyšel její prosbu a dal vnuknutí hraběti na postavení kostelíčka, kde by pak teprve mohla své modlitby nerušeně konati i s milým svým lidem. Častokráte sama prosila svého manžela, aby dal svolení, ale odpovědi jí byl jen smích a potupa, kde hrabě zašel tak daleko, že se smíchem jí nabízel jejího milence jako zpovědníka, ačkoliv byla paní velice pobožná a cudná. Tak chodívala skoro každický večer, odívajíc se ve své bílé roucho na Kopeček, kde na hromadě kamení vykonávala své modlitby. Lid říkal, že na Kopečku chodí bílá paní, třebaže každý dobře věděl, kdo ta bílá paní je.

Jednou stalo se, že hraběnka projížděla

se krajem na svém bílém koni, když spatřila jak proti ní běží stařec a lomí rukama. Když doběhl k ní, padl na kolena a prosil: „Paní drahá, paní milá, pomozte a zachraňte dceru moji od potupy!“

„Mluv! Co se stalo?“ tázala se hraběnka.

„Drábové odvěkli moji nešťastnou dceru tam, do toho prokletého letohrádku, kde se dějí jen zlé věci a jedině vy můžete ji vysvoboditi a vyrvatí z rukou těch vyvrhelů.“

Paní, vidouc zoufalost starce, smutně kývla hlavou a pobídla koně ke klusu směrem k Oboře. Když projížděla hlubokým lesem a blížila se k letohrádku, zaslechla hudbu a jásot.

Tedy sem chodívá můj choť za svými choutkami — a já neměla ani tušení, pravila si polohlasně a rychle seskočila s koně a jak anděl bílá stála uprostřed radujících se panstva.

„Hraběnka!“ zaznělo z úst rozvášněných a polo opilých. Okamžitě bylo po veselí.

Jen malý okamžik stála hraběnka jako socha a místnost se bleskurychle očistila od hodujících, kteří se zbaběle rozutekli.

Z vedlejší však místnosti zaslechla hraběnka nářek a hrubý hlas svého chotě. Neváhajíc, přistoupila ke dveřím, které prudce otevřela.

„Pane hrabě, to jste vy?“ zvolala skoro přísně, když uviděla před sebou svého manžela. — „Nestydíte se, pohledte, jak vypa-

dáte, vy, který má býti lidu dobrým příkladem — pášete zlo.“

Hrabě se zarazil a zastyděl, když viděl před sebou státi svoji manželku, která ve své přísnosti byla ještě krásnější.

„Podívejte se jen na sebe, jak vypadáte, to jste hrabě?“ zvolala hraběnka. A vskutku, hrabě byl celý rozerván a poškrabán. Chtěl cosi namítati, když celou tuto scénu přerušil křik, který se ozval před letohrádkem. Šestnáctileté děvče, které bylo v hraběcím pokoji, použilo momentu, když hraběnka vstoupila a vyběhlo. Před letohrádkem však zastihlo mladíka, který velice rozčilen se jí tázal: „Ublížil ti?“

„Odpusť mě!“ — prosilo děvče.

„Tobě nemám co odpouštět“, pravil. „Ale jeho zabiji, tebe pomstím!“ vykřikl.

„Pro Boha tě prosím, nedělej nic, je to pan hrabě, náš pán!“ držíc pevně mladíka, prosila dívka, neboť znala velice dobře jeho prudkou povahu. — Vždyť ze šatlavy utekl, když drábové se mu smáli, že jeho děvče odvedli do Obory, kde se bude s ní zámecký pán baviti, zatím co on musí býti v šatlavě. Vyrázil dveře šatlavy a potloukl oba dráby tak, že zůstali ležeti a sám utíkal k letohrádku. Uvězněn byl však jen proto, že osvobodil svoji starou matku, kterou v neděli ukazovali v kleci na náměstí jako čarodějnici.

Právě vycházela hraběnka z letohrádku se svým mužem, když mladík jej uzřel a moc-

ná zloba jej uchopila. Bez rozmýšlení skočil na hraběte, strhl jej k zemi, bil a kopal jej jako zběsilý. S hrázou všichni trnuli, jak prostý robotník se dal strhnouti k tomu, že bil svého pána — pána panství a hraběte. Ale mladík neznal nic kolem sebe, jen svou oběť a pomstu. Mezitím přiběhli drábové a odtrhli mladíka od své oběti, který jen stále litoval, že se mu nepodařilo hraběte zabít. Na tento čin platila šibenice, ale mladík to odpykal jen tím, že byl dán na vojnu.

Hraběnka poručila letohrádek zbořiti, aby to sídlo neřestí nepohoršovalo lid a nelákalo jejího manžela, ačkoli toho nebylo již více třeba, neboť pan hrabě od té doby stále postonával a choditi více nemohl.

Z pozůstatků slávy a radováněk v Oboře byla postavena později hájovna s pěknou verandou a velkým sálem v poschodí, kam pozdější pokolení hrabat se sjíždělo na svatiny, které hajná připravovala.

Před půl stoletím, právě na prvního máje, hájovna vyhořela, kde těžce nemocný hajný se svou rodinou pouze holé životy zachránili. Nyní na témže místě stojí nová hájovna, avšak postavená z cihel.

Když byl hrabě těžce nemocen, prosila znovu hraběnka, by dovolil postavit na Kopečku kostelík, že ona se tam bude pak modliti s lidem a prositi Boha o jeho uzdravení. Tu hrabě říkával, že Bůh mu od-

pustit nemůže, protože se prohřešil velice proti lidu.

„Když uděláš dobrý skutek — Bůh i lid ti odpustí“, domlouvala mu hraběnka, neboť kdybys býval chodil více mezi lid, byl by jsi se přesvědčil, jak je dobrý a proto tě prosím, vyhov mě a jeho prosbě a přesvědčíš se, že na tě lid bude dlouho pamatovati“. Hrabě konečně svolil. Když hraběnka tuto novinu oznámila svému lidu, že z kamene, který tenkrát nosili, bude postavena kaple, měli velikou radost a zase všichni přiložili ruce k dílu. Aby stavba byla pevná, z celého kraje se nosil tvaroh a vejce a každý rád tuto malou oběť přinesl.

Když měla započítí stavba, hraběnka pozvedla velký kámen, který políbila se slovy: „Nechť po mnoho století stojí zde kaple, pro upomínku na naši těžkou práci, ku cti a chvále Boží a já chrániti budu po všechem čas, co my těžko postavili. To jsou naše slzy, mozoly i krev. Až mne zde nebude, můj duch bude s vámi a běda tomu, kdo zneuctí by chtěl naši těžkou práci!“ Pak klekli všichni k modlitbě, majíce svou paní před sebou. Takovým způsobem a úctou započata stavba naší milé kápličky.

Hrabě se však nedožil, aby uviděl dílo toto zakončené, neboť jednoho dne přijel vůz, aby hraběte odvezl k věčnému spánku. Pak také neočekávaně opustila toto slzavé údolí paní hraběnka, aniž by jí bylo dopřáno choditi se modliti tam, kde si pro

své zamilované místočko nechala pořídit na straně v kapli výklenek pro svoje modlitby.

Dlouho lid vzpomínal své dobré paní a babičky vyprávěli o ní svým vnoučatům.

Po její smrti a zakončení stavby začal lid houfně navštěvovati kapli, ba i z okolí a tím vznikly první poutě ke kapličce.

Milé děti!

Vaši pradědové, aby kapličku ještě lépe okrášlili, vysázeli kolem lípy, které dnes vyrostly v mohutné stromy, aby poutníkům zpříjemnili odpočinek. Uchovejte, milé děti, tuto památku vašich praotců, mějte v úctě tu naši milou kapličku a vždy, když půjdete kolem, zbožně hleďte na posvátné to místo, kam i vaši předkové rádi chodili a někdy se i těžko loučili. Naše babička vodila nás, vnuky, za ruku a hladila stěny kaple. Říkala, že ji snad více neuvidí.

Bylo to 4. července roku 1903, kdy naposled rozloučila se s Kopečkem, aby svůj věčný spánek dřímala nedaleko něho, na milém našem hřbitově pod Kopečkem. Léta minula a v roce 1914 vypukla světová válka a na kapličku se skoro zapomělo, protože muži a synové byli v boji a ženy se musely starati o živobytí.

Zvony však dobré duše uschovaly, aby nepadly na výrobu zbraní a nezabíjely lid!

Dlouhá léta zde bylo smutno, neboť i poutě přestaly a jen ty mohutné stromy

šeptaly si o tajích kapličky. Nic však netrvalo věčně a tak se válka skončila, lid vrátil se do své milé osvobozené vlasti s jásotem. Kdo však se nevrátil má tam postavený malý hřbitůvek a svoje místočko kam rád chodíval. Budiž jim země v cizině lehkou!

Zazněly zase naše zvonky, zbožné ruce se sepnuly k modlitbě, aby prosili Boha o věčný mír, aby naše zvonky věčně zvonili, neboť kdyby umlkly — pak běda nám!

Mějte rády, milé děti, to místo naše posvátné, které v lásce k bližnímu v potu, mozolu a krve vašich předků bylo postaveno a zároveň posvěceno. Kdyby osud váš snad jednou zavál do daleké ciziny, nikdy nezapomeňte na náš milý Kopeček a s úctou a láskou vzpomínejte, kde jste svá dětská léta ztrávili a uchovejte památku vašich otců.

DOSLOV.

Toto je lidová pověst, která se předávala ústně z pokolení na pokolení. Autorka této pověsti první ji napsala, by se tato zachovala národu.

Musím podotknouti, že to s historií nemá nic společného a prosím, by se na výtvor **tak** ani nehledělo, jelikož v historii je přesně zaznamenáno, že hrabě, kterého zná tato pověst, byl velice dobrý, ale je zaměněn jeho bratrem, který měl tenkrát sídlo v Pe-

čkách. Stavba kapličky a rokem panujících na zámku se též neshoduje. Připouštím však, že ústním podáním z pokolení na pokolení přijímala tato lidová pověst různé formy, takže dnes se zachovala pro nás v této podobě.

Ale jako lidová pověst má svou cenu a bylo by zvláště škoda, kdyby zanikla úplně. Proto se autorka, aby předešla zhoršení její formy, rozhodla předložit mi ji k tisku a tím samým zařadit ji pevně do sbírek našich lidových pověstí a bájí, kam též patří.

J. Tulla.

Neopomeňte navštívit

Bouškovu cukrárnu

v Kyšperku na náměstí.

F. Peřina, Kyšperk

Telefon čís. 10

Zastoupení a sklad firmy **BREY-FOTOGEN**,
spol. s r. o., Praha.

Výrobky **Závodů Fantových**, akc. spol.,
Pardubice.

DOPORUČUJE SE

**Sejkorovo řeznictví
a jídelna**

Levné a chutné snídaně, obědy a večere.

KYŠPERK, náměstí Svobody č. 330.

Jízdní kola, dětské vozíky, šicí
i psací stroje kupujte vždy u fy

JOS. HÜBNER,

KYŠPERK - náměstí.

Budete jistě spokojeni.

VÍNA, LAHŮDKY, LIKÉRY

obdržíte v dobré jakosti

Frant. Doleček,

Kyšperk, náměstí.

TELEFON 17.

Chceš-li dobrý oblek mít,
musíš k Doležalovi jít!

Pánský oblek	Kč 230.—
Dámský plášť	" 160.—
Dámský kostým	" 140.—
Treanchcot	" 200.—

Též veškeré stejnokroje pouze u fy:

Leopold Doležal,

pánský a dámský krejčí v domě p. Lad. Krejsy, obch.
v Orlici čp. 155.

**Zlato, stříbro, svatební prsteny,
hodiny a optické zboží**

ve velkém výběru u firmy

Jan Vondra,

Kyšperk

vedle spořitelny.

Veškeré opravy levně a se zárukou.

Alois Pavlišta a syn,

železářský závod

Kyšperk.

Navštivte květinovou síň,
obchod ovocem, potravi-
nami a zeleninou

Karel Formánek,

Kyšperk, proti nádraží.

VAZBA KYTIC A VĚNCŮ.

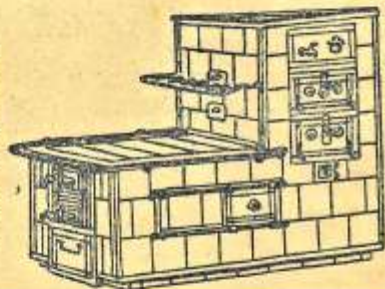
Módní závod

ŽDÁREK, KYŠPERK,

náměstí.

Nákup všech druhů
vlny i příze,
ručně pletené zboží na objednávku
u **Frant. Reineltové,**
Kyšperk – náměstí.

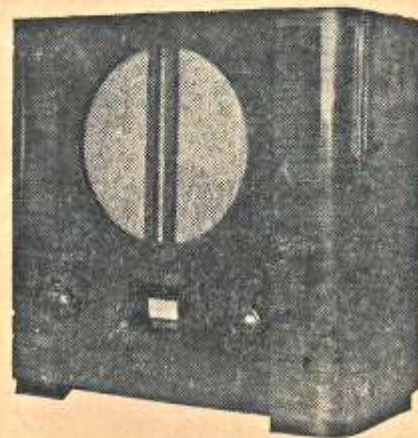
Závod kamnářský
A. Skalický ml.,
Kyšperk.
Výroba a stavba šamot.
kamen všech druhů.

*Hostinec u Palečků
v Kyšperku*

(nájemce LUD. KAMÍNKOVÁ)

DOMÁCI KUCHYNĚ -
ČESKOTŘEBOVSKÝ LŽÁK
HOSTINSKÉ POKOJE

Veškeré radio-přístroje

dobává za **Ladislav Vyskočil,**
speciální radio- a elektrozávod v Kyšperku.

Opravná přístrojů všech značek.
Philips service.
Moderně vybavená zkušebna.

Každoročně o pouti
výstava
hospodářských strojů
u Hubálků v Kyšperku (proti divadlu)

Prohlédněte si novinky: čistící mlátičky,
čerpadla,
rozstřikovače na močůvku

vyznamenané cenami jako novinky na Hospodářské výstavě
v Praze • Máme vystaveny i různé jiné hospodářské stroje.